

จริยธรรม: ปัญหาพฤติกรรมและการจัดการในปัจจุบันของสังคมไทย

Morals: The Behavior Issues and the Thailand's Society Management in Present

พระครูพิศาลจริยากร เลขธมโม (สังข์ขาว)¹, สุชน ประวัตดี²

Phrakru Bisanjariyakorn, Suchon Prawatdee

(prawatsuchona1@gmail.com)

Received: August 28, 2019

Revised: December 23, 2019

Accepted: December 24, 2019

บทคัดย่อ

จริยธรรมเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติ ที่อาศัยหลักการด้านศีลธรรม เป็นเหตุเป็นผลให้คนในสังคมมีการแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องควรทำและสิ่งที่ผิดไม่ควรทำ ไม่เบียดเบียนกัน เห็นแก่ประโยชน์ตนเองและผู้อื่น เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นปกติสุข สาเหตุของความเสื่อมทางจริยธรรมของสังคมไทยเป็นเพราะขาดการขัดเกลาทางสังคม สถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัวไม่ส่งเสริมคุณค่าทางจริยธรรม ด้วยความรัก ความผูกพัน การไม่เคารพซึ่งกันและกันด้วยคุณธรรม เพราะการไม่เห็นคุณค่าทางจริยธรรม ขาดเหตุผลในการตีความ การวิเคราะห์แยกแยะพฤติกรรมดีชั่ว เพราะถูกรอบงำ หลงไหลในการเสพวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งจะต้องหามาได้ด้วยการใช้เงินซื้อตามระบบทุนนิยม เป็นสถานการณ์ที่ทำลายสังคมไทยให้หันมาตระหนักถึงการจัดการแก้ปัญหาทางจริยธรรมของสังคมที่จะกำหนดอนาคตของประเทศชาติว่าจะให้ดำเนินต่อไปในทิศทางใด

คำสำคัญ: ปัญหาจริยธรรม, ปัญหาสังคม, พฤติกรรม, บริหารจัดการ

¹ ห้องเรียนจังหวัดจันทบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

The Morality is a guideline for behavior that relies on moral principles. As a result, people in the society have to distinguish what is right and should do and what is wrong should not do, not encroaching upon each other, not become a selfish one and others in order to live normally in society. The cause of the morality declined in Thai society because of lack of socialization. Relationships such as families do not promote moral values by love, commitment, and respect for each other with morality because of lacking ethical values, lack of reason for interpretation, identify the goodness and evil behavior. Because it was possessed, passion for substance abuse, which must be obtained by using the money to buy according to capitalism. It is a current situation that challenges Thai society to become aware of how to solve the ethical problems of society that will determine the future of the country in which direction to proceed.

Keywords: Moral Issues, Social Problems, Behavior, Problems Solving

บทนำ

การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาสังคมนานาประการ โดยเฉพาะปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรม ในสังคมไทย อาทิ ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาแหล่งอบายมุขแหล่งเร่ร่อน การขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการที่จะต้องช่วยกันเร่งบริหารจัดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับสังคมไทยที่เหมาะสมให้แก่เด็ก เยาวชน และพลเมืองของประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่รับกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยมโดยปราศจากภูมิคุ้มกัน ประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคมไทยที่นับวันแต่จะห่างไกลศาสนา ขาดการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ละเลยเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ทำให้ปัญหาสังคมทวีความรุนแรงมากขึ้น

จะเห็นได้ว่าการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับคนในสังคมและประเทศชาตินับเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต่างได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมทั้งสิ้น แต่ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมได้ ในขณะที่เดียวกันยังมีกลุ่มบุคคลหรือองค์กรการกุศลส่วนหนึ่งที่อุทิศตน ได้เสียสละทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์เพื่อพระพุทธศาสนา โดยเห็นว่าหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาสูงค่ายิ่ง ผู้ใดประพฤติปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่องและจริงจังแล้วก็จะประสบแต่ความสุขความเจริญ เป็นคนดีของครอบครัว สังคม และของประเทศชาติ สังคมไทย

สังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสนิยมขาดความเข้าใจรากเหง้าของตนเอง วิธีชีวิตคนไทยจึงดำเนินไปอย่างขาดเสถียรภาพและไร้ทิศทาง ดังนั้นการจะทำให้คนไทยกลับมาเข้มแข็งทางจิตใจอีกครั้งจำเป็นต้องสร้างกระแสใหม่กระแสที่ดี กระแสแห่งคุณธรรม ซึ่งก็ต้องเริ่มด้วยกลุ่มคนที่มีความคิดใหม่ใจพุทธ ดำรงตนช่วยเหลือสังคม พร้อมทั้งประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในสังคมไทย

ความหมายของจริยธรรม

“จริยธรรม” หมายถึงสิ่งที่พึงประพฤติ จะต้องประพฤติ(พุทธทาส อินทปณฺโญ, 2553) ในส่วนศีลธรรมนั้นหมายถึงสิ่งที่กำลังประพฤติอยู่หรือประพฤติแล้ว จริยธรรมหรือ Ethics อยู่ในรูปของปรัชญา คือสิ่งที่ต้องคิดต่องานชิ้นส่วนเรื่องศีลธรรม Morality นี้ ต้องทำอยู่จริง ๆ เพราะเป็นปัญหาเฉพาะหน้า เป็นเรื่องของพฤติกรรมการณ์ดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546) ที่เป็นพฤติกรรมที่มองเห็นได้ดังนี้

- 1) พฤติกรรมทางกาย วาจา และการใช้อิทธิฤทธิ์ ในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
- 2) จิตใจของเรา ซึ่งมีเจตจำนง ความตั้งใจ แรงจูงใจที่จะทำให้เรามีพฤติกรรมสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างไร ตามภาวะและคุณสมบัติต่างๆ ของจิตใจนั้นๆ
- 3) ปัญญา ความรู้ซึ่งเป็นตัวชี้ทางให้ว่าเราจะสัมพันธ์อย่างไรจึงจะได้ผล และเป็นตัวจำกัดขอบเขตว่าเราจะสัมพันธ์กับอะไร จะใช้พฤติกรรมได้แค่ไหน เรามีปัญญา มีความรู้แค่ไหน เราก็ใช้พฤติกรรมได้ในขอบเขตนั้น ถ้าเราขยายปัญญาความรู้ออกไป เราก็มีพฤติกรรมที่ซับซ้อน และได้ผลดียิ่งขึ้น การที่ความถูกต้องดีงาม หมายถึงจริยธรรม เพราะสังคมทุกสังคมจะกำหนดกฎเกณฑ์กติกาเป็นบรรทัดฐานของตนเองว่า อะไรเป็นสิ่งที่ดีงาม และอะไรคือความถูกต้อง(สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2542) โดยทั่วไปมิได้มีการเขียนเป็นกฎข้อบังคับให้สมาชิกทุกคนต้อง

ยึดถือปฏิบัติตาม ซึ่งหากมีการละเมิดจะถูกลงโทษโดยสังคมในขณะเดียวกัน เพราะจริยธรรม คือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์ และมาตรฐานของความประพฤติปฏิบัติในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีจริยธรรมของตนเอง โดยอาศัยเกณฑ์จากสังคมเป็นเครื่องตัดสินว่าการกระทำนั้นถูก หรือผิด จริยธรรมไม่ได้หมายถึงแต่เพียงการกระทำสิ่งที่สังคมเห็นว่า ดี หรือถูกต้องเท่านั้น แต่รวมถึงสิ่งที่ทุกคนเลือกกระทำในการตัดสินความรู้สึกขัดแย้งที่เกิดขึ้น (Kohlberg Lawrence, 1976) จริยธรรมจึงมีพื้นฐานของความยุติธรรม ถือเอาการกระจาย สิทธิหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมิได้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความ เป็นสากลซึ่งคนส่วนใหญ่รับได้ทุกสถานการณ์ ไม่มีการขัดแย้ง เป็นอุดมคติ ดังนั้น พันธะทาง จริยธรรม จึงเป็นการเคารพต่อสิทธิข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกันในเรื่องการแสดง พฤติกรรม

จากการศึกษามีนักวิชาการบางท่านนิยามไว้ว่า “แบบแผนความประพฤติ ซึ่งตั้งอยู่ บนหลักของคุณธรรม” คือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์ และมาตรฐานของความ ประพฤติปฏิบัติในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีจริยธรรมของตนเอง (วิระ บำรุงรักษ์, ม.ป.ป.) โดยอาศัยเกณฑ์จากสังคมเป็นเครื่องตัดสินว่าการกระทำนั้นถูก หรือผิดจริยธรรมไม่ได้ หมายถึงแต่เพียงการกระทำสิ่งที่สังคมเห็นว่าดี หรือถูกต้องเท่านั้น แต่รวมถึงสิ่งที่ทุกคนเลือก กระทำในการตัดสินความขัดแย้งทางพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นอุดมคติ ส่วนนักวิชาการทาง จิตวิทยาได้กล่าวไว้คือ “องค์ประกอบของกฎเกณฑ์ที่บุคคลยอมรับว่าถูก ว่าดี ว่าควร เพื่อให้ ได้รับการยอมรับจากสังคม” (จิตติมา จำปารัตน์, 2533) “คุณธรรมและค่านิยมของบุคคลนั้น คือ การยอมรับว่าสิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว สิ่งใดไม่สำคัญนั่นเอง ซึ่งจะต้องมีการปลูกฝังกันตั้งแต่เด็กจนเป็น ผู้ใหญ่ บุคคลอาจเห็นผิดเป็นชอบ หรือที่เรียกว่าเห็นกงจักรเป็นดอกบัว หรือตรงข้ามก็ได้ ย่อมขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ในอดีตและปัจจุบันของเขา นอกจากนั้น การที่บุคคล จะมองเห็นว่าสิ่ง ใดสำคัญมากหรือน้อย ก็อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ตาม สถานการณ์และยุคสมัยด้วย เช่นการ อนุรักษ์ธรรมชาตินั้น เป็นคุณธรรมและค่านิยมของคนในยุคปัจจุบัน และอนาคต แต่ไม่ชัดเจน ในอดีต แต่เดิมนั้นมักมีผู้เข้าใจว่า ถ้าบุคคลมีคุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสมแล้วจะเป็นผู้มี พฤติกรรม ทางจริยธรรมอย่างเหมาะสมด้วย แต่จากการศึกษาค้นคว้าทางจิตวิทยา พบว่า การที่ บุคคลรู้ว่าอะไรดี อะไรเหมาะสมและสำคัญนั้นไม่เพียงพอที่จะทำให้เขามี พฤติกรรมตามนั้นได้ คนที่ทำผิดกฎหมาย เช่นการที่คนไปลักขโมย หรือทำร้าย ผู้อื่นนั้น เขามิได้ทำไปเพราะความ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่เขาทำผิดทั้ง ๆ ที่รู้ว่า เป็นความผิด จะเห็นได้จากการที่เขาต้องปกปิด และ

หลบซ่อน เพราะกลัวจะถูก จับไปลงโทษ ฉะนั้นการปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมให้แก่เยาวชน จึงไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการทำความดี ละเว้นชั่วได้อย่างจริงจัง” (ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2543)

จริยธรรมจึงเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติที่ดี ถูกต้อง โดยมีคุณธรรมที่ได้สะสมอยู่ในใจเป็นรากฐาน แต่การที่มีคุณธรรมในใจ มีค่านิยมดี ๆ ไม่เพียงพอที่จะทำให้อุทิศตนให้เกิดการ ทำความดีละเว้นความชั่วได้อย่างจริงจัง

จริยธรรมที่ควรปลูกฝังส่งเสริม

จริยธรรมจึงกลายเป็นพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในสังคม หรือแยกพิจารณา เป็นประเภทต่างๆ คือ จริยธรรมของนักการเมือง จริยธรรมข้าราชการและพนักงานองค์กรของรัฐ จริยธรรมของพ่อแม่ จริยธรรมของลูก จริยธรรมของครูอาจารย์ จริยธรรมของนายจ้าง จริยธรรมของลูกจ้าง เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมนั้นเป็นแบบอย่างที่ดีงาม มีเหตุผลและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ในกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มวิชาชีพนั้นๆ

จริยธรรมที่ควรปลูกฝังเพื่อให้เป็นพฤติกรรมของสังคมไทยทั้งประเทศ มีอยู่ 4 ประการดังนี้

- 1) การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม
- 2) การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความดีนั้น
- 3) การอดทน อดกลั้นและอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด
- 4) การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้สละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง (เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม และคณะ, 2551)

กล่าวโดยสรุปการปลูกฝังจริยธรรมหรือพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมนั้น ควรนำพื้นฐาน คำสั่งสอนทางศาสนาที่ซุ่มนุมนั้นยึดถือ หรือการประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมของคนในชุมชน ที่สืบทอดกันมาไม่ว่าจริยธรรมจะมีที่มาจากศีลธรรม หรือวัฒนธรรมก็ดี แต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคม ก่อให้เกิดขวัญกำลังใจแก่คนในสังคมนั้น และเป็นสิ่งที่ควรมิให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติดีทำนองคลองธรรม หรือทำความเสียหายให้กับสังคมเป็นส่วนรวม จริยธรรมที่นำมาปลูกฝังก็จะเกิดประโยชน์กับสังคมมากขึ้น

องค์ประกอบของจริยธรรม

จริยธรรมเกิดขึ้นเพราะได้มีการใช้มโนธรรมของบุคคล ประเมินคุณค่าของสิ่งใดๆ เพื่อหาเหตุผลในการแยกแยะถึงความถูก-ผิด ความควร-ไม่ควร แล้วตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมนั้นออกมาภายนอก เพื่อบ่งบอกว่า เป็นพฤติกรรมดีของหมู่คณะนั้น ซึ่งมีองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกเป็นส่วนเกื้อหนุนให้เกิดจริยธรรมขึ้นในบุคคล

จริยธรรมของบุคคลจึงต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1) ด้านปัญญา (moral reasoning) คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยความคิด

2) ด้านอารมณ์ความรู้สึก (moral attitude and belief) คือ ความพึงพอใจ ความศรัทธาเลื่อมใส ความนิยมยินดี ที่จะรับจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน

3) ด้านพฤติกรรม (moral conduct) คือ การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคล ในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเชื่อว่าเกิดจากอิทธิพลของทั้งสององค์ประกอบข้างต้น (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2535)

จากองค์ประกอบของจริยธรรมทั้ง 3 ส่วน คือ ปัญญา จิตใจ และพฤติกรรมนี้ คนส่วนใหญ่จะเข้าใจกันว่า จิตใจเป็นส่วนสำคัญที่สุด เป็นตัวที่ควบคุมพฤติกรรมของคนดังกล่าวที่ว่า “ใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว” คำกล่าวนี้ไม่ผิด เพราะมีหลักฐานให้พบเห็นเสมอว่า ความอดุสหาหะ ความกล้าหาญ ความรัก ความซิง ฯลฯ ล้วนเป็นความรู้สึกทางจิตใจที่มีผลให้คนแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกัน หากแต่ถ้าพิจารณาให้ลึกลงไปแล้ว จิตใจของคนเราย่อมอ่อนไหวผันแปรได้ง่าย หากไม่มีปัญญาเป็นตัวกำกับ อาจมีสิ่งจูงใจให้จิตใจอ่อนไหวไปตามโลกธรรม คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ทุกข์ เมื่อจิตใจผันผวนแปรพฤติกรรมของคนก็จะเปลี่ยนแปลง เพราะเกิดค้นหาเป็นตัวนำจิตใจ แต่ถ้าหากบุคคลผู้นั้นเป็นผู้มีปัญญา รู้แจ้งในความเป็นจริงของโลกและชีวิต ปัญญาก็จะเป็นตัวชี้ไม่ให้จิตใจอ่อนไหวไปตามสิ่งที่มากระทบจิตใจก็จะเข้มแข็งไม่อ่อนไหวแปรปรวนแปร จนเกิดผลกระทบไปถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เคยประพฤติปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะมีปัญญาเป็นตัวควบคุมจิตใจไว้อีกระดับหนึ่ง จึงสรุปได้ว่า ในองค์ประกอบของจริยธรรมทั้ง 3 ส่วนนี้ “ปัญญา” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ที่จะชี้แนะให้จิตใจและพฤติกรรมของคนดำเนินไปอย่างถูกต้องตามครรลองครองธรรม ดังพุทธพจน์ที่ว่า “สพเพ ธมมา ปญญุตตา” แปลว่า “ธรรมทั้งหลายมีปัญญาเป็นเยี่ยมยอด” (พระธรรมปิฎก, 2539) เนื่องจากองค์ประกอบของจริยธรรมประกอบด้วย 3 ส่วน ดังกล่าวข้างต้น การพัฒนาคนในด้าน

จริยธรรมจึงต้องพัฒนา 3 ด้านไปด้วยกัน ในการดำเนินชีวิตของคนนั้น องค์ประกอบทั้ง 3 ประการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ พฤติกรรมของคนที่แสดงออกมาทั้งทางกาย และทางวาจา นั้น จะมีความสัมพันธ์กับทางจิตใจและสติปัญญา คนที่มีอารมณ์โกรธจะแสดง พฤติกรรมออกมาทางการก้าวร้าวรุนแรง และยังเป็นคนที่มีปัญญาน้อยด้วยแล้ว พฤติกรรมที่ แสดงออกก็จะก้าวร้าวรุนแรงยิ่งกว่า บุคคลที่มีสติปัญญาซึ่งจะสามารถควบคุมจิตใจของตนได้โดย ไม่แสดงพฤติกรรมไม่ดีให้ออกมาปรากฏ นั่นก็แสดงว่าผู้ที่มีสติปัญญาดีย่อมสามารถควบคุมอารมณ์ และความประพฤติได้ดีกว่าผู้ด้อยปัญญานั้นเอง จริยธรรมของมนุษย์มีอิทธิพลเป็นสาเหตุที่อยู่ ภายในจิตใจของคนเราที่มีต่อพฤติกรรมการแสดงออกของคน และสังคมวิทยาจริยะ (Sociology of Ethics) กล่าวถึงพฤติกรรมของคนที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคม นอกจากนี้ ยังมีคำที่มีความหมายสำคัญหลายคำที่ควรรู้จักและทำความเข้าใจถึงองค์ประกอบของจริยธรรมให้ มากขึ้น ดังนี้

ความประพฤติ (Conduct) หมายถึง การกระทำที่มีมโนธรรมกำกับ ถ้าตัดสินใจเลือก ทำตามมโนธรรม เรียกว่า มีความประพฤติดี (Good or Moral Conduct) แต่หากเลือกตัดสินใจ กระทำไม่ดี ผิดมโนธรรม เรียกว่า มีความประพฤติเลว (Bad or Immoral Conduct) ถ้าทำเลว มากๆ เรียกว่า ชั่ว ดังนั้นความประพฤติสามารถตัดสินได้ด้วยพฤติกรรมกระทำที่ดี หรือไม่ดี อย่างชัดเจน เช่น การแสดงความก้าวร้าว พุดจาหยาบคาย พฤติกรรมดังกล่าวย่อมแสดงว่า ผู้นั้นมี ความประพฤติไม่ดี ไม่สมควร

พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การแสดงออกของการกระทำหรืออาการที่เผยออกมา ให้เห็นทางกาย วาจา ความคิดและความรู้สึกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นจากภายในหรือ ภายนอกซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับมโนธรรม เช่น การเคลื่อนไหวทางร่างกาย เดิน พุด เขียน คิด ความหิว กระหายความพอใจ ไม่พอใจ เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างกลางๆ ไม่ได้บอกว่าดีหรือไม่ดี

มโนธรรม (Conscience) หมายถึง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความรู้สึกว่าอะไรควรทำ อะไร ไม่ควรทำ ซึ่งมีอยู่ในจิตใจคนเราเป็นปกติอยู่แล้วจึงมีคำกล่าวว่า มนุษย์มีจิตประภัสสร คือ มี จิตใจที่ผ่องใสบริสุทธิ์แต่อย่างไรก็ตามจะต้องได้รับการขัดเกลา ฝึกฝนและพัฒนาอยู่เสมอ เพราะ กิเลสสามารถครอบงำจิตใจได้ง่าย ทั้งนี้เพราะการทำความดีในบางครั้งยังมีการขังใจที่จะเลือก ตัดสินใจ ในบางกรณี หรือบางเหตุการณ์ เช่น ถ้าใครเดือดร้อนแล้วสามารถช่วยได้ก็จะช่วยทุกครั้ง โดยไม่ ลังเล หรืออาจจะช่วยเมื่อหาเหตุผลมาอธิบายได้ว่าควรช่วยก็จะช่วย ทั้ง 2 พฤติกรรมนี้เป็น ความประพฤติที่ดีทั้งสิ้น แต่ในระดับของมโนธรรมที่มีคุณธรรมย่อมจัดอยู่ในความประพฤติแรก

คุณธรรม (Virtue) หมายถึง สภาพคุณงามความดี ความดีงาม สภาพที่เกื้อกูล ความประพฤติจนเคยชินเป็นนิสัยแต่ละด้าน เมื่อพูดถึงคุณธรรมเรามักจะคุ้นเคยกับการใช้คำว่า คุณธรรมจริยธรรมไปด้วยกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า เป็นความประพฤติที่ดีที่หมู่คณะหรือสังคม นั้นๆ ให้การยอมรับว่าผู้มีความประพฤติดังกล่าวเป็นคนดี และสังคมไทยได้กำหนดคุณธรรมขั้น พื้นฐาน 8 ประการเพื่อให้ข้าราชการ นักศึกษาและบุคคลทั่วไปปฏิบัติ ดังนี้

1) ขยัน ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมออดทน ไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค ความขยันต้องควบคู่กับการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลงาน สำเร็จตามความมุ่งหมาย

2) ประหยัด การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของตน แต่พอควรพอประมาณ ให้ เกิดประโยชน์ คู้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อ

3) ซื่อสัตย์ ประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึก ลำเอียงหรืออคติ

4) มีวินัย การยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับและข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเอง และวินัยต่อสังคม

5) สุภาพ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยา มารยาทที่ดีงามมีสัมมาคารวะ

6) สะอาด ปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจและสภาพแวดล้อม ความผ่องใสเป็นที่ เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

7) สามัคคี ความพร้อมเพียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ความร่วมใจ กันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดการทำงานอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท

8) มีน้ำใจ ความจริงใจที่ไม่เห็นแต่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ในความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์ของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน (ณัฐพันธ์ เจริญนันทน์, 2551)

ปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน

ในปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมมีเรื่องทางศาสนา การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ค่านิยม การนำวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมเข้ามาจากต่างวัฒนธรรม การทุจริตพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสมองเยาวชนหลายประการ ที่สำคัญๆ มีดังนี้

1) **ปัญหาการเห็นห่างจากศาสนา** ในปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เยาวชนและประชาชนจำนวนมากเห็นศาสนาเป็นเรื่องคร่ำครึ หลงงมงายไร้สาระเห็นศาสนาและธรรมะเป็นสิ่งไม่จำเป็น ไม่ช่วยทำให้ท้องอิ่ม บางคนเห็นพระบางรูปปฏิบัติตนไม่ดี ไม่อยู่ในธรรมวินัย เลยเลิกนับถือพระและศาสนาแทนที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาและทำนุบำรุงศาสนาให้มีความมั่นคง

2) **ปัญหาการเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม** ปัจจุบันอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ กระแสโลกาภิวัตน์เป็นกระแสโลกและกระแสทางวัตถุนิยม ทำให้คนตกเป็นทาสทางวัตถุนิยมและบริโภคนิยมทำให้คนมุ่งแสวงหาแต่ความสุขทางวัตถุ มีความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้นเห็นแก่ผู้อื่นน้อยลง ขาดความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3) **ปัญหาค่านิยมที่เปลี่ยนแปลง** ในปัจจุบันค่านิยมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไป ก่อนนี้สังคมเคยยกย่องคนดีมีคุณธรรม คนที่ประพฤติผิดศีลธรรม ทุกจริตคดโกงจะถูกประณามและไม่มีใครอยากคบหาสมาคมด้วย แต่ในปัจจุบันนี้สังคมกลับยกย่องคนที่มีเงิน คนที่มีตำแหน่งสูง มีอำนาจวาสนา มีชื่อเสียง แม้ว่าคนเหล่านั้นจะประพฤติผิดศีลธรรม ได้เงินมาโดยการทุจริตคดโกง

4) **ปัญหาการรับวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมจากต่างประเทศ** ความสะดวกในการคมนาคมและความรวดเร็วในการสื่อสารทำให้วัฒนธรรมต่างประเทศและชาวต่างประเทศหลั่งไหลมาสู่ประเทศไทยมากมาয়วัฒนธรรมต่างประเทศบางอย่างและชาวต่างประเทศหลายคนได้ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่วัฒนธรรมอันดีงามของคนไทย ประชาชนและเยาวชนจำนวนมากไม่น้อยได้รับวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมจากต่างประเทศ อาทิ ในเรื่องดนตรีเพลง การแต่งกาย กิริยามารยาท ภาษา ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ

5) **ปัญหาการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง** สาเหตุการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงมีหลายประการ ที่สำคัญได้แก่การขาดคุณธรรม โดยเฉพาะขาดการละอายต่อบาปและเกรงกลัวต่อบาป การขาดอุดมการณ์และอุดมคติ มีค่านิยมที่ผิดใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมมีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย ความบกพร่องของผู้บังคับบัญชา ความเพิกเฉยของประชาชน

6) **ปัญหาความประพฤตินี้ไม่เหมาะสมของเยาวชน** ประเทศไทยมีพลเมืองกว่า 60 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นเยาวชนถึง 2 ใน 3 หรือประมาณ 40 ล้านคน เยาวชนได้รับการยกย่องให้เป็นหัวใจ และอนาคตของชาติ ความประพฤติของเยาวชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการศึกษาอบรมในด้านศีลธรรมและจิตใจ จึงมีผลต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

สาเหตุของปัญหาจริยธรรมในปัจจุบัน

ปัญหาจริยธรรมในสังคมส่วนมากมาจากหลายสาเหตุ แต่พอสรุปดังต่อไปนี้

1) บ้าน วัด โรงเรียน แยกกันทำหน้าที่ พ่อแม่ที่บ้านให้เงินแก่เด็กเพื่อเลี้ยงดูทางร่างกาย ไม่มีหน้าที่สอนหนังสือหรืออบรมทางจิตใจ โรงเรียนก็ทำหน้าที่อย่างเดียวคือสอนวิชาการ ไม่มีหน้าที่อบรมศีลธรรม วัดก็อบรมศีลธรรมอย่างเดียวไม่รับภาระอื่นๆ

2) ไม่มีการประสานงานกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน นั่นคือเมื่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง อบรมศีลธรรมแก่เด็กก็ไม่มีการพาเด็กไปวัด เมื่อโรงเรียนไม่อบรมศีลธรรมแก่เด็ก ก็ไม่มีการพาเด็กไปวัดหรือไม่นิมนต์พระสงฆ์มาสอนในโรงเรียน

3) เมื่อทั้งพ่อแม่ผู้ปกครองหรือโรงเรียนพาเด็กไปวัด พระสงฆ์ไม่ทำหน้าที่อบรมศีลธรรมแก่เด็ก หรือโรงเรียนนิมนต์พระสงฆ์ไปสอนที่โรงเรียนก็มีพระสงฆ์ไม่เพียงพอที่จะทำหน้าที่การพัฒนาเด็กและเยาวชน จึงควรมีเป้าหมายในการพัฒนา ตามที่นักวิชาการทางพุทธศาสนาที่สำคัญกล่าวไว้ ดังนี้

(1) เป็นผู้ที่มีศรัทธาเลื่อมใสในศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อจะได้มีศาสนาเป็นที่พึ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีศาสนาเป็นภูมิคุ้มกัน ไม่ให้คิดผิด พุจฉิต ทำผิดให้เป็นผู้คิดชอบ พุจฉิต และทำชอบ เป็นผู้มีศรัทธาเลื่อมใสที่ดี มีความสมานฉันท์ และความเข้าใจอันดีกับผู้นับถือศาสนาอื่น

(2) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ดี สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ คือ มองกว้าง คิดไกล และใฝ่สูง ไม่เป็นผู้มองแคบ คิดใกล้ และใฝ่ต่ำ

(3) เป็นผู้มีความคุณธรรมและจริยธรรม เช่น เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตมีน้ำใจไม่ตรีต่อผู้อื่น มีความกตัญญูกตเวที ปฏิบัติตามจริยธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์หรือศีล 5

(4) เป็นผู้บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นประชาชน สังคม และประเทศชาติ ด้วยความจริงใจและบริสุทธิ์ใจ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน

(5) เป็นผู้จงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อย่างแท้จริงร่วมกันส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้สถิตสถาพรตลอดไป มีความภาคภูมิใจในผืนแผ่นดินไทยซึ่งเป็นที่เกิดที่อาศัย ในวัฒนธรรมของชาติ เช่น ภาษาไทย มารยาทไทย น้ำใจไทย เป็นต้น (พระเทพโสมภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต), 2549)

ลักษณะความเสื่อมทางจริยธรรม

ความเสื่อมทางจริยธรรมในสังคมไทยควรจะต้องได้รับการร่วมมือกันในการหาหนทางแก้ไข ซึ่งควรเริ่มจากการเข้าใจถึงประเด็นที่เป็นสาเหตุของความเสื่อมทางจริยธรรมในปัจจุบันของสังคมไทยก่อนเป็นอันดับแรก ปัจจัยที่เป็นสาเหตุแห่งความเสื่อมทางจริยธรรมในปัจจุบัน มีดังนี้

1. การครอบงำของวัตถุนิยมและอำนาจนิยม เนื่องจากการขยายตัวของทุนนิยมที่ไหลเข้าสู่สังคมไทยอย่างไม่จำกัด ทำให้เงินเข้ามามีบทบาทในชีวิตคน และความร่ำรวยกลายเป็นเป้าหมายของชีวิต แม้แต่การวัดคุณค่าความรักความสัมพันธ์ระหว่างกันยังต้องอาศัยเงินและวัตถุ ซึ่งต่างไปจากอดีตที่ใช้น้ำใจ เช่น การแสดงความรักของพ่อแม่ หรือคู่รัก ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์หมอกับคนไข้ก็อาศัยเงินและสิ่งของเป็นตัวเชื่อมทั้งสิ้น เมื่อสังคมยอมให้เงินเป็นใหญ่จึงทำให้เกิดธุรกิจอบายมุขมากมาย ตลอดจนทุกระดับและทุกสถาบันในสังคมไทยนิยมใช้อำนาจในการแก้ปัญหา รวมถึงบทบาทสื่อมวลชนที่มักส่งเสริมค่านิยมที่สวนทางกับศีลธรรม

2. ความล้มเหลวของสถาบันทางศีลธรรม เมื่อเงินเข้ามามีบทบาทมากขึ้นทำให้สถาบันทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน วัดและโรงเรียน ซึ่งเคยมีบทบาทในการกล่อมเกล่าสำนึกทางศีลธรรมแก่ผู้คนอ่อนแอและไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเข้มแข็งอีกต่อไป ดังจะเห็นจากสถิติของการหย่าร้าง การแตกแยกของครอบครัวเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดความห่างเหิน พ่อแม่ไม่สามารถเป็นแบบอย่างในการให้การศึกษาแก่ลูก ขณะที่โรงเรียนและสื่อมวลชนที่เข้ามามีบทบาทแทนก็ไม่มี ความเข้มแข็งทางศีลธรรม แม้แต่ชุมชนที่เคยมีบทบาทในการควบคุมและเสริมสร้างจริยธรรมของสมาชิกก็มีบทบาทลดลงเพราะวิถีชีวิตที่ต้องอยู่แบบตัวใครตัวมันมากขึ้น ต่างหันไปพึ่งพาหน่วยงานรัฐมากขึ้นแทนการพึ่งพากันเอง ทำให้ขาดพลังทางสังคม ส่วนวัดซึ่งเป็นอีกหนึ่งสถาบันที่ถูกอิทธิพลของเงินทำให้อ่อนแอและย่อหย่อนในวัตรปฏิบัติไม่สามารถเป็นแบบอย่างทางศีลธรรม แต่กลายเป็นตลาดค้าบุญ หรือไสยพาณิชย์

3. การเมืองที่ไม่โปร่งใส กลายเป็นระบบการเมืองที่เปิดช่องโหว่ให้เกิดปัญหาจริยธรรมเช่น เปิดโอกาสให้มีการคอร์รัปชัน เปิดโอกาสให้ผู้มีอิทธิพลใช้เงินสร้างฐานอำนาจจนสามารถเข้ามาเป็นรัฐบาลได้ แล้วใช้อำนาจแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว ผลประโยชน์พวกพ้องดังที่มิให้เห็นเกี่ยวกับการตัดไม้ทำลายป่า การให้สัมปทานแก่พวกพ้อง การอนุมัติโครงการใหญ่ๆ ที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนหรือค่าคอมมิชชั่น ไปจนกระทั่งการลอบสังหารคนที่ขัดผลประโยชน์ของตน ยิ่งถ้าฝ่ายบริหารมีอำนาจมากและสามารถผูกขาดอำนาจได้ ก็ทำให้การตรวจสอบถ่วงดุลจากฝ่ายค้านทำได้ยาก ทำการทุจริตในเชิงนโยบาย จึงเกิดความลำพองไม่กลัวที่จะทำผิดจนกลายเป็นค่านิยมที่เลียนแบบกันในสังคม

4. ระเบียบสังคมที่ให้อำนาจ ส่งเสริมหรือบีบบังคับให้คนเห็นแก่ตัว อันเกิดจากสังคมไม่เคร่งครัดในการบังคับใช้กฎระเบียบจึงเกิดพฤติกรรมที่คนทำผิดไม่ถูกลงโทษ แต่กลับได้รับผลดี เช่น ระบบยุติธรรมที่ไม่โปร่งใสและอยู่ใต้อำนาจเงิน ทำให้คนมีเงินสามารถเอาเงินอุดได้ จึงไม่สนใจที่จะทำตามกฎหมาย หรือคนที่แข่งคิวสามารถได้ตัวรถหรือตัวหนังก่อนใคร ๆ หรือคนที่ทุจริตซื้อตำแหน่งสามารถเลื่อนขั้นก่อนใคร ๆ หรือคนที่ขายยาบ้าค้าผู้หญิง นอกจากจะไม่ถูกจับเพราะมีเส้นสายหรือให้สินบนเจ้าหน้าที่แล้ว ยังร่ำรวยขึ้นอย่างรวดเร็ว ระบบเหล่านี้จึงมีแต่ทำให้คนเห็นแก่ตัวและเอาเปรียบกันมากขึ้น

การบริหารจัดการส่งเสริมจริยธรรมในยุค 4.0

การบริหารจัดการส่งเสริมจริยธรรมนอกจากใช้หลักการพื้นฐานทางศาสนาแล้วยังต้องสร้างปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจ การเมืองให้เกื้อกูลจริยธรรมให้มากขึ้น ด้วยการส่งเสริมคนดี กระตุ้นให้คนอยากทำความดีโดยใช้การบริหารจัดการ ดังนี้

1. สร้างสายสัมพันธ์ภายในครอบครัวและสร้างเครือข่ายครอบครัว โดยให้สมาชิกทุกคนมีเวลาอยู่ร่วมกันให้มาก พ่อแม่เป็นแบบอย่างในการฝึกฝนกล่อมเกลาลูกให้รู้จักคิดใฝ่รู้และมีจิตสำนึกที่ดีงาม จัดตั้งเครือข่ายครอบครัวช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยดูแลลูกให้แก่กันในบางโอกาส สร้างกิจกรรมและพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ของครอบครัว เช่น พิพิธภัณฑสถานเด็ก ช่องรายการโทรทัศน์สำหรับครอบครัว ฯลฯ

2. ฟื้นฟูชุมชนให้เข้มแข็ง โดยให้ชุมชนหันกลับมาร่วมมือกันและพึ่งพากันเอง ไม่หวังแต่การพึ่งพาจากหน่วยงานรัฐและหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ โดยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่ม ในการจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง เช่น การทำโครงการสังฆะออมทรัพย์ การทำแผนแม่บทชุมชน การอนุรักษ์ป่าชุมชน ฯลฯ

3. ฟื้นฟูชุมชนให้บทบาทของวัดและคณะสงฆ์ โดยการส่งเสริมพระดี ปฏิรูปการปกครองและการศึกษาของคณะสงฆ์ให้เปี่ยมด้วยพลังทางปัญญา ศีลธรรมและศาสนธรรม โดยให้การศึกษแก่พระสงฆ์ทั้งทางธรรมและทางโลกอย่างสมสมัย เพื่อรู้จักคิดและประยุกต์ธรรมในการเทศน์สั่งสอนและมีความประพฤติเป็นแบบอย่าง เมื่อพระสงฆ์และคณะสงฆ์ดีพร้อมแล้ว ทำการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของวัดมากขึ้นตามคติโบราณที่ว่า วัดเป็นของชุมชน ต่างพึ่งพาอาศัยกัน เช่น มีส่วนร่วมส่งเสริมการศึกษาและสนับสนุนวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ สามเณร รวมทั้งร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมที่วัดจัดขึ้นและอีกด้านหนึ่งพระสงฆ์ก็เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมากขึ้น เช่น ร่วมแก้ปัญหาอบายมุข ปัญหายาเสพติด การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อแก้ปัญหาหนี้สิน

4. ปฏิรูปการศึกษา ทั้งด้านการผลิตครูและด้านกระบวนการเรียนรู้ โดยสร้างบรรยากาศและกระบวนการเรียนรู้ ที่มีวิธีคิดที่ถูกต้อง มีเหตุผลและมีแบบอย่างที่ดี ที่สำคัญครูต้องรู้จักคิด มีจิตใจกว้าง ใช้อำนาจกับเด็กน้อยลงและพร้อมจะเรียนรู้ไปกับเด็ก ที่สำคัญคือ มีเวลาให้แก่เด็กมากขึ้น การปฏิรูปดังกล่าวจะทำให้การสร้างเสริมศีลธรรมและสติปัญญาของเด็กเป็นไปอย่างสอดคล้อง

5. เสริมสร้างองค์กรประชาสังคม องค์กรประชาสังคม คือ องค์กรที่ประชาชนอาสาสมัครมาร่วมกันทำสาธารณประโยชน์ หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยกิจกรรมที่อาจเป็นการส่งเสริมสุขภาพ อนุรักษ์วัฒนธรรม ดูแลสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมกีฬา พัฒนาการศึกษช่วยเหลือผู้ทุพพลภาพ เช่น เด็กกำพร้า คนยากจน ผู้ติดเชื้อเอดส์ หญิงที่ถูกทำร้าย เป็นต้น ซึ่งทำให้ชุมชนกลายเป็นชุมชนทางศีลธรรมได้ เพราะได้สร้างการเสียสละแก่ส่วนรวม ลดการเห็นแก่ตัวเป็นการสร้างความสัมพันธ์ ความรัก ความเคารพกันให้กลับคืนมา ฉะนั้นนอกจากประโยชน์ที่เกิดขึ้นแล้ว ยังส่งเสริมสนับสนุนให้แต่ละคนมีพฤติกรรมที่ดีงาม งดเว้นสิ่งที่เป็นโทษ มีการแนะนำตักเตือนกันในเรื่องที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งช่วยเหลือกันในยามที่ชีวิตประสบปัญหา

6. ปฏิรูปสื่อเพื่อมวลชน ปัจจุบันสื่อถูกใช้เป็นเครื่องมือทางธุรกิจในการกระตุ้นความอยากในการบริโภคให้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงควรมีการควบคุมธุรกิจที่เป็นอบายมุขมิให้ใช้สื่ออย่างเสรี เช่น ธุรกิจเหล้า บุหรี่ ในอีกด้านหนึ่งควรมีการพัฒนาสื่อที่ส่งเสริมศีลธรรมที่สามารถเข้าถึงคนรุ่นใหม่ โดยให้การพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตสื่อ มีการตั้งศูนย์อบรมเกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อในทุกกระบวนการ เปิดโอกาสให้คนจากชุมชนได้เข้ามามีส่วนเรียนรู้ เพื่อนำไปผลิตสื่อให้กับท้องถิ่นของตน ดังนั้นจะต้องมีการส่งเสริมอินเทอร์เน็ตชุมชนอย่างจริงจัง อีกประการหนึ่ง คือ การทำให้อินเทอร์เน็ตที่เป็นกระแสหลักในปัจจุบันมีเนื้อหาที่ส่งเสริมศีลธรรมและสติปัญญามากขึ้น มิใช่มุ่งแต่ความบันเทิงและส่งเสริมบริโภคนิยมเป็นหลัก

7. ลดอิทธิพลของบริโภคนิยมและอำนาจนิยม โดยจัดการกับระบบการเมืองไม่ให้มีการผูกขาดอำนาจไว้เพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มีระบบการตรวจสอบความโปร่งใสที่มีประสิทธิภาพสามารถกำกับและถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐ จัดระบบการศึกษาให้มีการเรียนรู้และฝึกฝนตนทั้งกาย ใจและปัญญา สามารถแก้ปัญหาตนเองได้ ไม่หลงติดหรือถูกครอบงำด้วยระบบทุน บริโภคนิยมจัดระบบสื่อมวลชนไม่ให้ถูกครอบงำด้วยอำนาจทุนและกลุ่มผลประโยชน์ พร้อมทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ส่งเสริมให้เกิดการบริโภคที่ถูกต้อง ส่งเสริมให้ผู้คนยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งเคารพในความแตกต่างทางความคิดและอัตลักษณ์ (พระไพศาล วิสาโล, 2562)

สรุปได้ว่า เราควรบริหารจัดการเรื่องพฤติกรรมจริยธรรมของสังคมไทยโดยใช้สิ่งแวดล้อมให้เป็นตัวช่วย เริ่มจากการมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว พื้นฟูชุมชนให้เข้มแข็ง โดยให้ชุมชนหันกลับมาร่วมมือกันและพึ่งพากันเอง ให้บทบาทของวัดและคณะสงฆ์ โดยการส่งเสริมพระดี ปฏิรูปการปกครองและการศึกษาของคณะสงฆ์ให้เปี่ยมด้วยพลังทางปัญญา กระบวนการเรียนรู้ โดยสร้างบรรยากาศและกระบวนการเรียนรู้ ที่มีวิธีคิดที่ถูกต้อง มีเหตุผล และมีแบบอย่างที่ดีพัฒนาสื่อที่ส่งเสริมศีลธรรมที่สามารถเข้าถึงคนรุ่นใหม่ โดยให้การพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตสื่อ ลดอิทธิพลของบริโภคนิยมและอำนาจนิยม

บทสรุป

จริยธรรมคือหลักการประพฤติปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับกันว่าดีงามในสังคมนั้นๆ อาจจะมาจกหลักคำสอนทางศาสนาหรือศีลธรรม และเป็นแบบสากลที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มอาชีพที่กำหนดขึ้นก็เรียกว่าเป็นจรรยาบรรณ พฤติกรรมที่ผิดจากจริยธรรมมาจากหลายๆ เหตุปัจจัย การบริหารจัดการส่งเสริมจริยธรรมที่สำคัญคือ ต้องลดการถูกรอบงำด้วยทุนบริโภคนิยม อำนาจนิยมและสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันทางสังคมตั้งแต่ครอบครัว วัด โรงเรียนและชุมชน โดยการปฏิรูปทั้งระบบการเมือง ระบบการศึกษาและระบบสื่อสารมวลชนไม่ให้ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของอำนาจทุนและกลุ่มผลประโยชน์พร้อมกันนั้นต้องเสริมสร้างทัศนคติที่สอดคล้องกับหลักทางศีลธรรมของพุทธศาสนา โดยเริ่มจากการสร้างองค์ประกอบของจริยธรรมคือ ความรู้ ความเข้าใจ เกิดปัญญาและนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดผลที่ดีในสังคมที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดทั้งความเจริญองงามของตนและชุมชน จริยธรรมของกลุ่มอาชีพต่างๆ ยังมีความสำคัญ เพราะเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่ดีงามและยั่งยืนมั่นคงของสังคม

รายการอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). *หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)*. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา.
- กรมการศาสนา. (ม.ป.ป). *รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2543). *แนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สำหรับเด็กวัย 3-6 ขวบ*. กรุงเทพมหานคร : ศุภสภาลาดพร้าว.

- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2556). *พฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ธิติมา จำปรัตน์. (2533). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร: มหิดล.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย*. โครงการตำราสำนักที่ปรึกษากรมอนามัย : กระทรวงสาธารณสุข.
- พระไพศาล วิสาโล. (2562). *สร้างสังคมไทยให้เป็นมิตรกับความดี*. สืบค้น 7 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.visalo.org/article/budTumKwamdee999.htm>.
- พระมหาประสิทธิ์ ญาณปทีโป และ สุวัฒน์ รักขันโท. (2560). หลักธรรมมาภิบาล : หลักคิดและเปรียบเทียบกับหลักสัปปุริสธรรม. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(2), 131-142.
- พุทธทาสภิกขุ. (2553). *พุทธทาส แนะนำจริยธรรมร่วมสมัย ชุดที่ 3 จุดหมายปลายทางและตัวแท้ของจริยธรรม*. กรุงเทพมหานคร : ดวงตะวัน.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉินีก และคณะ. (2551). *การยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของ สังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ*. (รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ).
- วีระ บำรุงรักษ์. (ม.ป.ป). *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร : กรมวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2542). *จริยธรรมทางวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร : เฟื่องฟ้า.
- Kohlberg, Lawrence. (1976). *Moral Development and Behavior*. New York: Holt, Rinehart and Winston Co.
- Kohlberg, L. (1976). *Moral Stage and Moralization: The Cognitive Development Approach*. New York: Holt Rinehart and Winston.